

ГОДИНА II.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 5.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ
НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Лаза Костић, за позорницу удесио А. Хаџић,
музика од А. Максимовића.

(Наставак.)

Милош.

И још једаред, не дам, те не дам!

(Максим истргне једном мач из руке, пробије коло и тргне Анђелију од Милоша; Дуждевић прихвати сестру).

Максим.

Ал' Богу душу, Богу душу дај! (Прободе Милоша.)

Милош (посрбући)

Још боље тако, боље тако још!
Тек побратиму хтедох да је дам,
Ал' дође побрат, узеле је сам!
Још боље тако, боље тако још!

Максим.

Шта? Побратиму? Још га спомињеш?
У смртни час помела му се свест,
Ил' на дно срца погоди зар нож,
Те кајућа се вера потоња
У издајничкој крви пробана,
Те потоњ иште братски опроштај
У исповести греха паклена
Изнемогли му дрмајући ум?

Иво.

Зар тако? Је л' обезумниче зао?
Зар тако поелон натраг узимаш?
Ил' неси му је зар поклонио?

Максим.

Поклонио? Поклонио? — Па шта?

Анђелија (отргне се од брата).

Па шта? Још питаш одаднице црн?
Па шта? Још пита вучији ти бес?
Та анђела си, враже, убио,
Свог анђела, та хранитеља свог,
У часу, кад највећма беше твој,
Ни оцу твој кад не хте да ме да,
Већ теби само, само теби, да.

Сачувати ме загрљају твој,
Сачувати ме — сачувај ме Бог! —
Ал' баш ти хвала добро дође баш!
Нек знаде шта је мене поклањат',
Одрицати се срца, лика мог! —
Хајдемо, Ђорђе, да их не гледам,
Не могу већ поднети света тог!
Мртваца мрзим, живе презирем,
Шат још и мени лепши сване дан,
Дас ума снесе црни овај сан! (Оде с дуждевићем).

(Док Анђелија говори Максим баца мач, клеће уз Милош и нагне се над њим).

Иво.

Не дај, не дај, зауставите је!
Ал' нека је, нек мирно пролази,
Нек' иде сад, јер шњоме одлази
Таштина моја, стари понос мој!
Не жести се, не тужи, Максиме,
Шат и ми лепши угледамо дан,
Ти љуби српску, снајку српску ја,
Разгониће нам српскиња сна,
Разгонит' јаде црног овог сна!

(Диже Максима; чује се пуцање и звека оружја, војводе по-
одлазе са ступишта који на лево, који на десно. Поред Ма-
ксима и Милоша остаје сам Иво.)

Максим.

Пс! Слушај! Слушај! Деше — деше још!
Не умири! Не умири! Ох, стој!
Обазри се једаред само још
Над понором што света дели два;
Не велим да ми милост дарујеш,
Већ очи тек отвори, очи тек,
Да у пунини вере њихове
Пунини светлој побратима два,
Дубљину видим своје невере!
Још једну милост само, само ту!

Ал' ако речеш праштајући реч,
Не збори више, боље — боље мри!

(Пупњава све јача, улази Јован Капетан.)

Јован.

Издајство, кнеже, зло и помагај!
Дружина поче милошева бој
И отпадоше кивне војводе!
Јунаштву већ је верних наших крај,
Јер тебе тражи сваки помишљај!

Иво.

Усудише се кукавице зар?
Дечурлија се буни? Хоће прут?
Ал' пази, дере, последњи је пут! (Вади мач.)
Уз Максима ми остај, Јоване,
Да не прави од себе покора,
А оне ћу утишати већ ја! (Одлази.)

Јован.

Шта? Ја да чекам, ја да дангубим
Док браћа моја живот губе свој?
Здрав, Максиме! Ал' здравиј' да је бој! (Оде.)

Максим.

Отвори очи, свани, погледај,
Једаред само погледај ме још (Милош дигне главу).
Ох, тако, данче мој, ох, тако, да!

Милош.

Од мене — просто — просто да ти је! —
А Бог — а Бог — идем — га — питати! (Издане.)

Максим.

Не одлази, не одлази му с тим,
Јер све врлине да ти мери тек,
Ни један грех, па ту да рекнеш реч,
За моју душу спас да замолиш,
Превагнуо би грех страховито
А арађ'о би мачем пламеним
Пред рајски врати ев' овако (Прободе се.) да!
Баш добар беше, добар — беше — мах!
И рука беше јача — од — срца!

(Падне на Милоша и издане.)

ТРЕЋА ПОЈАВА.

(Бојиште. Сумрачак. Долази Јован Црнојевић и Дуждевић,
за њима воде наоружани момци везане војводе.)

Јован.

Сунчано лице заћи мораде,
Да ситне звезде буду виђене;
Да спасен буде ситни живот наш,
Помрачити се морад' иванов,
Јер смрт му беше смрт и покољу!
Обесни вуци паше у стадо
И пастирска тек насити их ерв,
Ал' жао нам не би крви било те,
Да и ти вуци стадом постану.

Одрешите им свезе, момци, те,
Опасујте им кобне мачеве,
Па нек су прости, нек су слободни!

(Момци дреше војводе.)

И с отом свезом нека знају сви,
И онај чвор нек буде пресечен,
Што ивина у Дужда веза реч,
Та реч је ту порекла нема смрт!
А с тобом ћемо сине дуждеви,
Колишта српска гледаоче туђ,
Угађат' сада уговор нам нов,
На гаришту нек опет буде кров!

Кујунџић (вади припасан мач.)

Да живи Јован, да нам буде кнез,
Господар Јован да нам буде жив!

• Све војводе.

Господар Јован, жив нам био, жив!

Јован.

Слушајте, браћо, чујте господо!
Владарске бриге примам понуду,
Господар само бити не можем;
На мени није да вам будем кнез:
Господарско је име живо још,
Јевросима нек њим се поноси,
Нек носи круну, нека круни сја,
Тек десна ћу јој рука бити ја.
Па где је збиља, виде ли је ко?
Не нађе л' је у двору Дуждевић?

Дуждевић.

Не нађох никог, двор вам беше пуст,
Анђелија сад онде тамнује,
Тек где ког сретох, хитна, журљива,
На бојиште што стићи беше рад,
К'о другдаш нема умирати кад!

Јован.

А погле тамо! Погле! Ко је то?
Је л' сенка каква? Ил' је живо што?
Путањом се веруга узаном
Те месечином амо долази.
Је л' она то? Је л' то Јевросима?

Јевросима (с поља.)

У ред! У ред! Па пушке пуните!
Изаците их сви у један мах,
Младужења кад прође с невестом,
Нек сваки зна кад сина женим ја!
Сад пали! Пали! — Ду — ду — ду — ду — ду!
(Улази, на глави јој калпак у руци мач.)

Мир! Мир! Мир сватови! Мир, господо, мир!

Јован.

Јевросимо! Стрино! Добра моја стрино! Чујме Чуј!

(Свршише се.)

Л И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

* („Јелва“. У суботу 6. јануара приказивана је „Јелва руска сиротица“ од Скриба. Главну улогу имала је Сајевићка. Дворана је била пуна света, који се беше стекао да чује ово одиста занимљиво позоришно дело. Глумци су се надтицали с оркестром да изведу представу као што ваља, што им је и пошло за руком. Публика је одликовала Сајевићку на крају представе изазвав је два пута. Ми ћемо у листу што долази поближе упознати нашу позоришну публику с овим занимљивим комадом.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Народно позориште у Београду.) 20 децембра о. г. приказивао се на београдској позорници нов комад: „Мати и син“. Београдски листови налазе, да је тај комад занимљив у сваком погледу, да су карактери у њему добро изведени, да има доста заплета, а што је поглавито и занимљивости, и да је по томе тим преводом обогаћена наша драмска књижевност, само што је Шарлота Бирх-пофјерова и овде претерала у карактерисању својих идеала. Веома ретко налази се у обичном животу така мати и такав син. Представа је испала добро, али се за то ипак примећује управи позоришној, да се постара за добре глумце, и да се оркестар боље дотера.

* (Марија Јеленска.) Бечки немачки листови једнако воде бригу о М. Јеленској. Тако су неки дан јавили, да је добила позива са више страна, али да их је морала одбити, по што се још није опоравила од болести толико, да би могла изаћи на позорницу.

* (Народно позориште у Београду.) Ред позоришних представа за месец јануар: У понедеоник 1. јануара: „Лондонски просјаци.“ — У четвртак 4. јануара: „Два кандидата“ и „Ручаћу код мајке“ (нов). — У суботу 6. јануара: „Чича Томина колиба“. — У недељу 7. јануара: „Бој на Косову“ (од Стерије). — У среду 10. јануара: „Госпођа од Сентропеја.“ — У петак 12. јануара: „Из доба котилона“ (нов). — У недељу 14. јануара: „Макеим Прпојевић“. — У среду 17. јануара: „Низ бисера“ — У петак 19. јануара: „Крштено писмо“, и „Дамон“ (нов). — У недељу 21. јануара: „Звонимир“. — У среду 24. јануара: „Јеврејин из Пољске“. — У петак 26. јануара: „Шах краљу“ (нов). — У недељу 28. јануара: „Звонар богородичине цркве“. — У уторак 30. јануара: „Лукреција Борџија“. — Замена: „Бодин“. — „Максвел“. — „Млетачки трговац“.

* (Дворско позориште у Бечу.) На дворској позорници у Бечу приказивано је од 1. децембра 1871. до 30 новембра 1872. свега 342 пута, и то: 78 трагедија, 107 позоришних игара и драма и 157 шаљивих игара и лакрдија. Нових се комада давало 15, и то: 4 трагедије, 4 позоришне

игре и драме и 7 шаљивих игара. Највише је посла имао глумац, који је 190 пута играо. Од немачких писаца давано је 104 а од страних 39 комада. Дворско позориште има сада: 13 правих дворских глумаца са декретом, 14 чланова, 8 правих дворских глумица са декретом и 12 чланова. Најстарији су глумци по годинама службе: Ла Рош, који је дворски глумац од 1833 године, за тим Хебловица, која служи дворском позоришту од 1840 године и Хајцингерка, која је дворска глумица од год. 1844.

* (Мађарско позориште.) По „Годишњаку мађарског позоришта за г. 1873“ има у Мађарској свега 25 позоришних друштава. Најглавнија су ова: народно позориште у Пешти са 157 чланова, народно позориште у Колошвару са 61 чланом и стално позориште у Дебрецину са 58 чланова.

КЊИЖЕВНОСТ.

* (Гласник српског ученог друштва.) Сад баш стиже амо: „Гласник српског ученог друштва. Књига XXXV. С једним снимком. У Београду у државној штампарији 1872. На 8-ни, 2. д., 324. стр. Стоји 1. а. вр. — У овој су књизи ови саставци: 1. Обшти лист патријаршије пећске, од М. С. Милојевића. — 2. О слободној вољи, од А. Васиљевића. — 3. Србска исправа о продаји непокретног добра у Призрену, из времена цара србских, или из XIV. века, од дра Ј. Шафарика. — 4. Цар Урош и краљ Вукашин. Историјска студија, од Чед. Мијатовића. — 5. Боловање и умирање српске стајаће војске, од Владимира Јакшића. — 6. Библиографија српске и хрватске књижевности за 1872 с белешкама из онога што је на страни о нама писано, од Стојана Новаковића — 7. Радња ученог друштва.

С И Т Н И Ц Е.

* (Срби у Одеси.) На свеучилишту у Одеси има више Србаља, који уче права и природне науке. Код тамошњег великог друштва за пловидбу, трговину и жељезницу има преко педесет капетана, све родом из Приморја и Далмације. Тако исто има много наших синова и у паробродском друштву кнеза Воронцова. Осим тога има у Одеси ваздан наших трговаца, помораца, трговачких помоћника и књиговођа и чисто српско-хрватска гостионица под именом: „Лена Далмација“, кавана под називом: „Јужнословенска кавана“ и крчма код „Косова поља“. У та места скупуљају се понајвише Срби и Хрвати, а и Руси се радо друже с њима. Лепо ти је погледати, кад се браћа искупе у гостионици код „Лепе Далмације“ а војвода херцеговачки Лука Вукаловић почне да пева јуначке песме уз гусле јаворове. Ко не би тад помислио да је у свом завичају!

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

14. ПРЕДСТАВА

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 9. ЈАНУАРА 1873.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ

У КОРИСТ ВАРОШКЕ БОЛНИЦЕ:

ЈЕЛВА РУСКА СИРОТИЦА.

МЕЛОДРАМ У 2 РАЗДЕЛА, НАПИСАЛИ СЕРБИЈ, ДЕВИЈЕНЕ И ДЕВЕРЖЕ, С ФРАНЦУСКОГ ПРЕВЕО В. Ж. МУЗИКА ОД И. З.

О С О Б Е :

Грофица Сезанова	Маринковића.
Алфред, син јој	Сајевић.
Чериков, руски великаш.	Недељковић.
Феодора, рођака му	Л. Хаџићева.
Јелва, млада сиротица	Сајевића.
Калуга, козак	Марговић.
Тертруда, јелвина учитељица	Ј. Поповића.

Прва радња збива се у Паризу, друга у руској Пољској на неколико миља од Вилне.

ПРЕ ТОГА:

Ж Р Ж О С.

ПАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ С ПЕВАЊЕМ ОД Р. ВЕНЕДИКСА, ПОСРБИО ДР. ЈОВ. АНДРЕЈЕВИЋ,
МУЗИКА ОД А. МАКСИМОВИЋА.

О С О Б Е :

Селаковић, богаташ	Соколовић.	Која, муж јој	Сајевић.
Ката, жена му	Ј. Поповића.	Милан	} у служби којиној
Јелва, кћи им	Л. Хаџићева.	Соба	

Збива се у којиној кући.

БОЛУЈЕ: Л. ТЕЛЕЧКИ.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.